

POLITIET

Barne –, likestillings og inkluderingsdepartementet
PB 8036 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:
12/6743

Vår referanse:

Dato:
05.02.2013

Forbrukeravdelingen

Høringsuttale: Registrering av enkeltpersoners kreditt til bruk ved kredittvurdering

Det vises til departementets høringsnotat av 12. desember 2012 med høringsfrist 12. februar 2013.

Sogn og Fjordane Politidistrikt har følgende syn på forslaget:

1. Innledning.

Formålet med forslaget er å begrense fysiske personers mulighet til å ta opp større lån og kreditt enn vedkommende kan betjene, - og således forebygge alvorlige gjeldsproblemer i befolkningen.

Den grunnleggende årsaken til problemstillingen er den betydelige økningen av forbrukslån og kreditter i de senere årene. På den ene siden er det ønskelig med økt velstand i befolkningen og vekst innen handel og finans. Det tilsier også økt tilgang til lån og kreditt. På den andre siden ønsker man å hindre at personer som ikke er i stand til å betjene ytterligere lån og kreditt, også oppnår slik tilgang. Det tilsier at det etableres effektive og målrettet silingsmekanismer.

Forslaget går ut på å styrke silingsmekanismen gjennom å etablere et felles nasjonalt "offentlig" register over alle borgeres lån og kreditter.

2. Generell innskjerping av regelverket for markedsføring og lånebehandling - Gjeldsregister i en videre sammenheng.

Forslaget vil åpenbart styrke grunnlaget for långivers kredittvurdering. Det er imidlertid en betydelig svakhet ved høringen at ikke søknadsprosessen og kredittvurderingen blir undergitt en bred drøftelse, i stedet for at høringen begrenses til utelukkende å behandle tekniske sider ved et gjeldsregister.

Vi er enig med Forbrukerombudet i at det er viktig å se problemstillingen i sammenheng med aggressiv markedsføring av lån og kreditter jfr Aftenposten fredag 01.02.2013. Ombudet har fremmet forslag om strengere lovregulering av markedsføringen. Det påpekes

Sogn og Fjordane politidistrikt

Eid lensmannskontor, besøk: Almenningen 1, Nordfjordeid
Post: Postboks 4, 6770 Nordfjordeid
Tlf: 57 86 34 80 Faks: 57 86 34 81

at å søke om forbrukslån må være etter en veloverveiet beslutning og ikke resultat av et innfall.

Etter å ha redusert muligheten for at lånesøknader fremmes etter et øyeblikks innskytelse hos låntaker, flyttes fokus over på långivers ”kvalitetssikring” av lånesøknaden. Långivers kredittvurdering er siste skanse. En seriøs kredittvurdering gir ingen garanti for at lånet tilbakebetales problemfritt, men det er et redskap for å identifisere mulige problemsaker på søknadstidspunktet. Plikten til og elementene i långivers kredittvurdering er lovfestet i Finansavtalelovens § 46 b. Långiver skal som grunnlag for kredittvurderingen innhente fyllestgjørende opplysninger fra søker og ”om nødvendig” fra relevant database. Ønsket om å begrense betalingsproblem gjør det naturlig også å se på om långivers plikter knyttet til kredittvurderingen bør skjerpes.

Kredittvurderingen skal primært bygge på lånsøkerens egen opplysninger. Opplysningene blir avgitt på standardiserte elektroniske/fysiske søknadsskjema. Som påpekt av den interdepartementale arbeidsgruppen, stiller ikke § 46 b noe absolutt krav til elementene i kredittvurderingen,- således heller ikke krav om innhenting av oversikt over søkers lån og kreditter. Det påpekes på dette punkt ulikheter mellom boliglån på den ene siden og ”masseproduserte” lån/kreditt i en kjøpsituasjon for minde kostbare forbrukergjenstander på den annen side. Det vises også til ett tilfelle behandlet i Finansklagenemda (2008-054) der lån på kr 532.000,- ble innvilget uten at låntakers gjeldssituasjon var belyst. Dette tilfellet ble ansett å være i strid med § 46 b, men det viser at en skjønnsmessig grense kan gi grunnlag for åpenbare feilvurderinger hos långiver. Videre viser arbeidsgruppen til såkalte automatisert kredittgivning der søknaden kun blir databehandlet og uten at søkers gjeld nødvendigvis er tilgjengelig.

Dersom lovgiver ønsker å innføre tiltak som reduserer betalingsvansker hos enkeltpersoner, må § 46 b endres slik at gjeldsopplysninger blir en obligatorisk del av kredittvurderingen. Det er en logisk konsekvens av å innføre et gjeldsregister, at § 46 b gjør långivers kredittvurdering og databasesøk obligatorisk. Men uavhengig av om det innføres gjeldsregister og pålegg om databasesøk over gjeldsforpliktelser, må § 46 b skjerpes slik at långiver pålegges å spørre alle lånsøkere om all egen låne-/kredittkortgjeld. Lånsøker bør tilpliktes å opplyse også annet betydelig gjeldsansvar, eksempelvis til det offentlige eller som kausjonist.

Spørreskjemaet må utformes slik at lånesøker samtidig informeres om at opplysningene blir gitt under straffeansvar. På den måten bevisstgjøres søker om hvor viktig det er at opplysningene er riktige og utfyllende. Det bør være et eget spørsmål til lånsøker om gjeldsopplysningene er fullstendig. Med andre ord om søker selv har full oversikt over egen gjeld. Svarer søker benektende på at han har slik oversikt, skal ”varsellampen” tennes hos långiver. For de tilfeller der gjeldsopplysningene ikke er utfyllende, må långiver ha anledning/plikt til (dersom søknaden ikke umiddelbart blir avslått) å undersøke nærmere. Lånesøker kan ved signatur på søknadsskjema samtidig gi fullmakt for långiver til å innhente nærmere opplysninger fra den/de navgitte långivere iflg søknadsskjema, samt fra navgitte långivere som fremgår av siste tilgjengelige selvangivelse. Nye lån og kreditter til lånsøkere som verken kjenner navnet på eller skyldig beløp til eksisterende långivere, må vurderes som risikoprojekt i strid med kravet til godt bankhåndtverk.

På denne måten blir långivernes undersøkelsesplikt skjerpet og belastningen først og fremst lagt på långiver/lånsøker,- knyttet til konkrete lånesituasjoner. Mer inngående undersøkelser om gjeldssituasjonen blir målrettet til tilfellene der det er behov for det. Søknader som er

for uklare og/eller for arbeidskrevende blir avslått. Det bør være en ønsket konsekvens. Dersom betalingsproblem er å anse som et betydelig problem, er det bedre at for mange lånesøknader blir avslått enn at for mange blir innvilget.

Direkte svindel fra lånsøker ved å tilbakeholde egne gjeldsopplysninger, bør bekjempes gjennom straffeforfølgning. Her må næringen selv ta ansvar for å politianmelde de alvorlige tilfellene.

Om nødvendig skal kredittvurderingen bygge på databasesøk i tillegg til opplysningene fra lånesøker. Eksisterende kredittopplysninger gir eksempelvis oversikt over søkers betalingsmislighold og ligningsopplysninger. For ytterligere å hindre økt betalingsmislighold, bør § 46 b,- i tillegg til obligatorisk krav om å innhente egenoppgave over lån/gjeld fra søker samt eventuelt å innføre obligatorisk søk på gjeldsregister dersom det opprettes, også innføre obligatorisk databasesøk på registrert betalingsmislighold.

Som preventivt virkemiddel bør det vurderes å skjerpe de sivilrettslige sanksjonene mot uprofesjonell låne- /kredittgivning. Sanksjonene er i dag knyttet til frarådningssplikten jfr Finansavtaleloven § 47. Det bør innføres tilsvarende sanksjoner mot unnlatt kredittvurdering etter § 46b. Sanksjonen ved brudd på frarådningssplikten i § 47 (3) jfr Gol § 4-8 (i) er i dag for skjønsmessig. Det ville åpenbart virket mer preventivt dersom långiver visste at konsekvensen ved brudd på plikten til å kredittvurdere eller fraråde, minimum ble en halvering av lånsøkers forpliktelse.

Dersom de ovennevnte tiltak iverksettes for å begrense personers betalingsproblem, antar vi at mye ville være vunnet,- uten befolkningen generelt ble belastet gjennom å innføre et obligatorisk gjeldsregister for alle lån/kreditter. Etter vår oppfatning er det tungtveiende personvern hensyn som taler mot innføring av et gjeldsregister for alle borgere.

3. Tekniske merknader til et eventuelt gjeldsregister:

Overstående merknader medfører naturlig nok at vi ser for oss en minst mulig omfattende form for gjeldsregister – dersom gjeldsregister i det hele skal innføres.

Modeller for gjeldsregister:

De alternative modellene for organisering av gjeldsdaten er enten gjennom Løserregisteret eller kredittopplysningsfirma. Både praktiske og prinsipielle grunner tilsier at kredittopplysningsfirma står for administrasjonen av gjeldsdaten. Løserregisteret har primært oppgaven som et rettsvernregister, og bør beholde denne primærfunksjonen. Det er for øvrig upraktisk å gå via Løserregisteret for opplysninger som likevel hentes ut fra kredittopplysningsfirma.

Hvilke gjeldsforpliktelser som skal registeres:

Sogn og Fjordane Politidistrikt er enig i at dersom det først benyttes et gjeldsregister så bør registreringa gjelde alle lån og kreditter,- uansett om de er pantsikret eller kausjonssikret/samskyldneransvar. Utfordringen her blir kun å unngå dobbeltregistrering gjennom panteretter som allerede registeres i rettsvernregister.

Sogn og Fjordane Politidistrikt mener det enkleste vil være dersom alle/hver enkelt lån og kreditter registeres uansett beløp, men uten beløpsangivelse. Antallet kreditter i seg selv kan som nevnt være et varsel for kredittvurderingen. Videre må registeret identifisere långiver slik at både søker og långiver kan innhente tilleggsopplysninger direkte fra vedkommende.

Med fullmakt fra søker kan långiver eventuelt gjøre nærmere undersøkelser om lånestørrelse og løpende belastning ifbm det enkelte låneforhold.
Registeret må jevnlig oppdateres (minimum månedlig) og opplysningane beholdes helt til lånet/kreditten er inndecket/avsluttet.

Tilgang:

Tilgangen til registeret bør være tilsvarende som for øvrige kredittopplysninger.

Med hilsen

Arne Roti